

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

юли – септември 2013 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2013 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 9585.3 млн. лв. За едногодишен период, спрямо края на септември 2012 г., стойността им отбеляза нарастване в размер на 700.9 млн. лв., или 7.89%. За предходния едногодишен период (септември 2011 г. – септември 2012 г.) нарастването беше в размер на 637.8 млн. лв., или 7.73%.

През третото тримесечие на 2013 г. парите в обращение нараснаха с 415.1 млн. лв., или с 4.53% спрямо предходното тримесечие. Нарастването е с 0.70 процентни пункта

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

по-голямо от ръста, който те достигнаха през второто тримесечие на 2013 г., и с 0.29 процентни пункта по-голямо от нарастването им през същото тримесечие на 2012 г.

През периода юли – септември 2013 г. динамиката на парите в обращение е под въздействие на фактори от сезонен характер, свързани предимно с летния туристически сезон. В рамките на разглеждания период парите в обращение отбелязаха увеличение през юли и август, докато през септември беше регистрирано намаление.

Пари в обращение (млн. лв.)

	30.IX.2012	30.VI.2013	30.IX.2013	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	К.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	8 884.4	9 170.2	9 585.3	7.89%	4.53%
<i>Банкноти</i>	8 693.6	8 971.0	9 378.5	7.88%	4.54%
<i>Разменни монети</i>	184.9	193.0	200.4	8.39%	3.88%
<i>Възпоменателни монети</i>	5.8	6.3	6.3	8.53%	0.65%

В края на третото тримесечие на 2013 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 97.84%, като спрямо края на предходното той е нараснал с 0.01 процентни пункта. За едногодишен период е намалял с 0.01 процентни пункта.

Към 30 септември 2013 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.09%. През третото тримесечие той е намалял с 0.01 процентни пункта, а за едногодишен период е нараснал с 0.01 процентни пункта.

В края на третото тримесечие на 2013 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.07%, като спрямо края на предходната 2012 г. е нараснал с 0.01 процентен пункт.

В изпълнение на монетната си програма за 2013 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка през третото тримесечие на годината БНБ пусна в

обращение сребърна възпоменателна монета „110 години от Илинденско–Преображенското въстание”. Номинална стойност на монетата е 10 лева.

Средната стойност на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2013 г. е 27.90 лв. Спрямо края на предходното тримесечие тя е нараснала с 0.43 лв., а за едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 0.57 лева.

Стойността на средната разменна монета в обращение в края на третото тримесечие е 0.13 лв. и остава без промяна както спрямо нивото от края на предходното тримесечие, така и спрямо края на 2012 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

Към 30 септември 2013 г. общата стойност на банкнотите в обращение е 9378.5 млн. лева., като в сравнение с края на второто тримесечие на 2013 г. нарастването им е в размер на 407.5 млн. лв., или 4.54%. В края на третото тримесечие на 2013 г. в обращение са 336.2 млн. броя банкноти, които са с 9.6 млн. броя, или с 2.94% повече в сравнение с края на второто тримесечие.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 2, 5, 10 и 20 лева съответно с 0.01, 0.03, 0.27 и 0.52 процентни пункта;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 50 и 100 лева, съответно с 0.47 и 0.37 процентни пункта.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на септември 2013 г. е в размер на 3352.2 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.74%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.85%.

Промените в структурата по брой на банкнотите в обращение през отчетния период са аналогични с тези по стойност и са както следва:

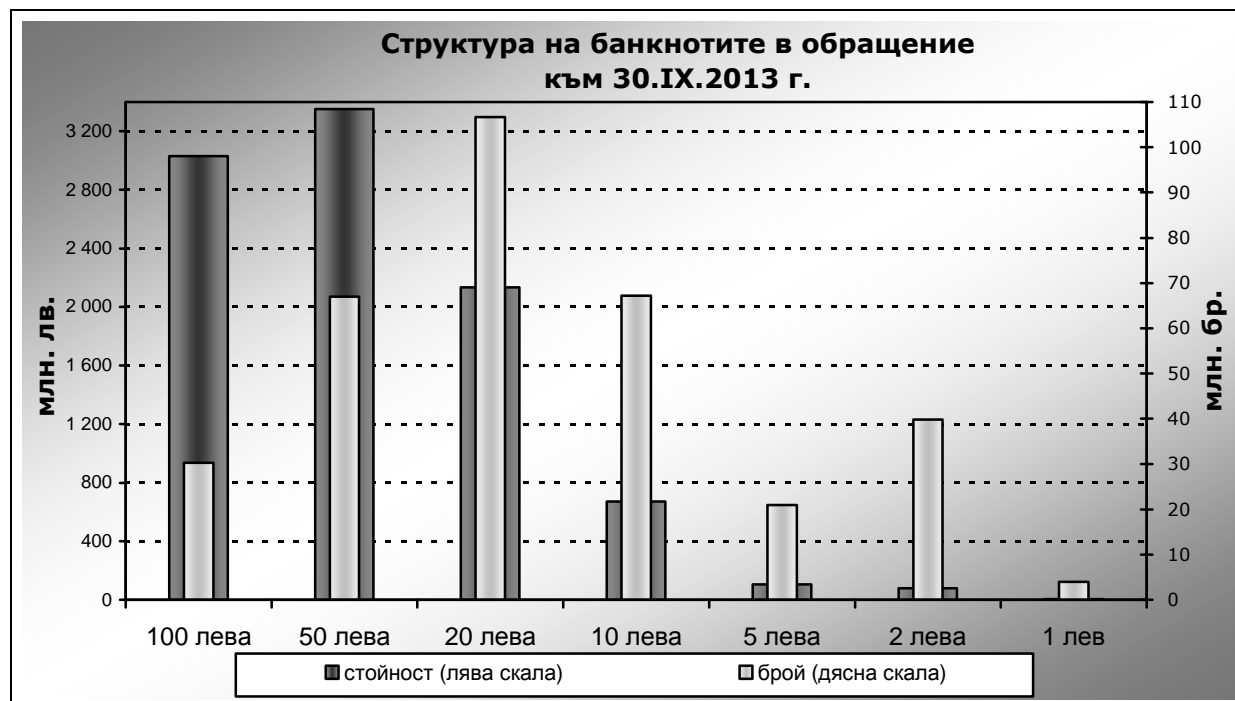
- намалява дялът на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева съответно с 0.01, 0.09, 0.45 и 0.23 процентни пункта;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 50 и 100 лева, съответно с 0.56 и 0.24 процентни пункта.

С най-голям дял в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2013 г. е купюрата от 20 лева (31.75%), като в обращение са 106.7 млн. бр. банкноти от нея.

За едногодишен период (спрямо края на септември 2012 г.) броят на банкнотите в обращение е нараснал с 18.0 млн. бр., или с 5.66%, при нарастване от 3.48%, достигнато през предходния едногодишен период (септември 2011 г. – септември 2012 г.). Спрямо края на септември 2012 г. стойността на банкнотите в обращение се е увеличила с 684.9 млн. лв., или със 7.88%, при нарастване от 7.73% през предходния едногодишен период.

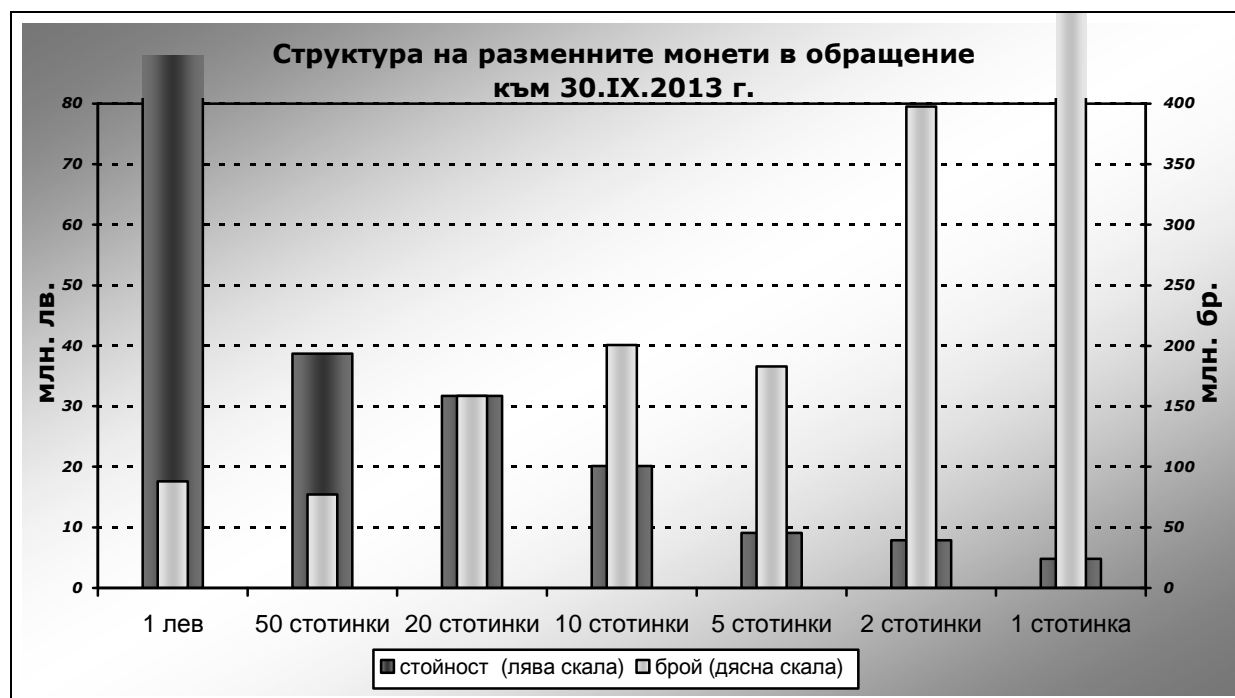
Нарастване на дела на банкнотите в обращение по брой за едногодишен период е отчетено при купюрите от 2, 50 и 100 лева, съответно с 0.18, 0.56 и 0.44 процентни пункта. В края на септември 2013 г. броят на банкнотите от тези купюри в обращение им отрежда дялове, както следва: купюра 2 лева – 11.85%, купюра 50 лева – 19.94% и купюра 100 лева – 9.02%.

За същия период делът на банкнотите в обращение по брой при купюрите от 5, 10 и 20 лева е намалял съответно с 0.02, 0.73 и 0.35 процентни пункта. Дяловете на тези купюри в обращение в края на септември 2013 г. са съответно 6.25% за купюра 5 лева, 20.00% за купюра 10 лева и 31.75% за купюра 20 лева.

Броят на разменните монети в обращение към края на септември 2013 г. се е увеличил в сравнение с края на юни с 46.5 млн. броя, или с 3.02%, и достигна 1584.7 млн. броя. За същия период съвкупната им стойност е нараснала със 7.5 млн. лв., или 3.88%. За едногодишен период прирастът им по брой е 126.2 млн. броя (8.65%), а по стойност е 15.5 млн. лв. (8.39%).

В края на септември 2013 г. делът на монетите от 10, 20, 50 стотинки и от 1 лев в общия брой монети в обращение е нараснал в сравнение с края на юни съответно с 0.04, 0.10, 0.05 и 0.06 процентни пункта, а за същия период при монетите от 1, 2 и 5 стотинки е отбелязано намаление на дела им, съответно с 0.16, 0.02 и 0.07 процентни пункта.

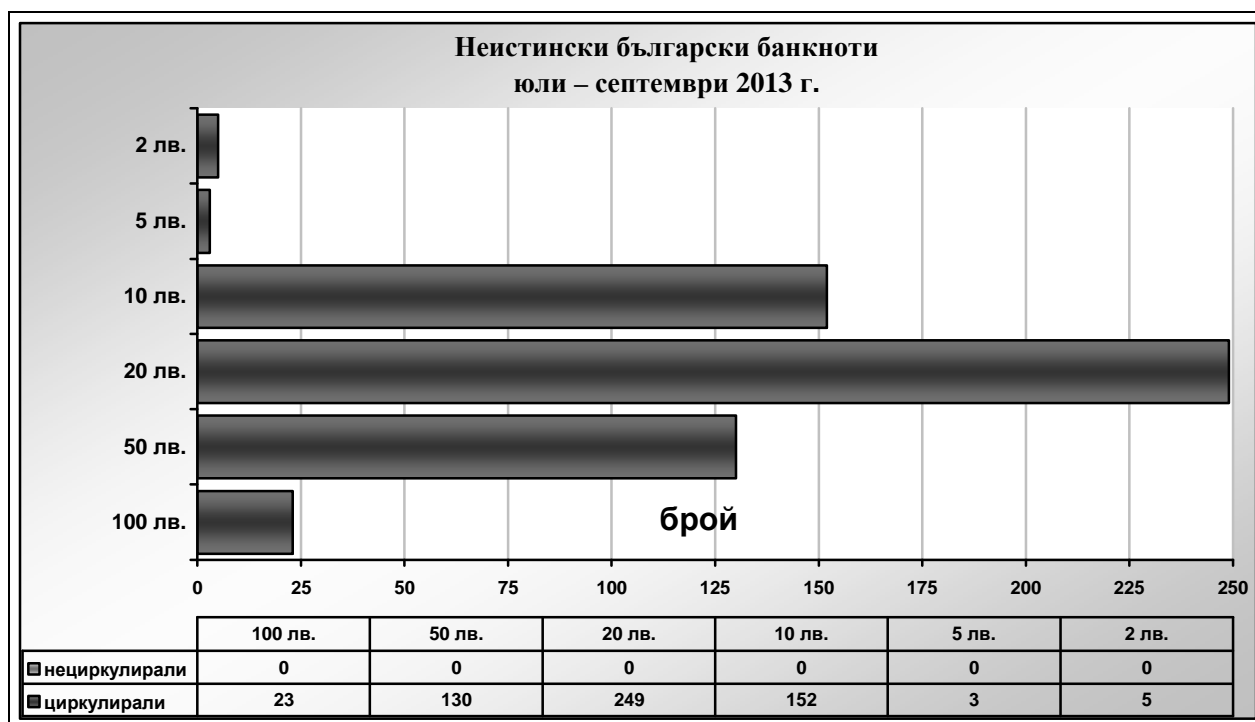
Промените в структурата на броя монети в обращение на годишна база следват своите дългосрочни тенденции, а именно: с по-бърз темп в сравнение с останалите монети да нараства броят на монетите с най-ниска (1 и 2 стотинки) и най-висока (1 лев) номинална стойност. За едногодишен период делът на монетите от 1 и 2 стотинки по брой е нараснал съответно с 0.20 и 0.43 процентни пункта, а на монетата от 1 лев, с 0.08 процентни пункта. Дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки в общия брой на монетите в обращение намаляват спрямо края на септември 2012 г., съответно с 0.19, 0.24, 0.18 и 0.11 процентни пункта.

Към 30 септември 2013 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (30.27%), а с най-малък дял – разменната монета от 50 стотинки (4.88%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През третото тримесечие на 2013 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 562 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение, като се отбелязва нарастване с 225 броя спрямо задържаните през второто тримесечие. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към 30 септември 2013 г. е 0.000167%, а дялът на общо задържаните неистински български банкноти от началото на годината е 0.000444%.

От общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2013 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лева (44.31%), с относителен дял от 0.000233% спрямо общия брой на банкнотите от тази купюра в обращение към 30 септември 2013 г. Дяловете на неистинските банкноти от 10 и 50 лева са съответно 27.05% и 23.13% от общо задържаните неистински банкноти през третото тримесечие., а тези от 2, 5 и 100 лева са 31 броя с общ дял от 5.51% от всичко задържаните през разглеждания период неистински банкноти.

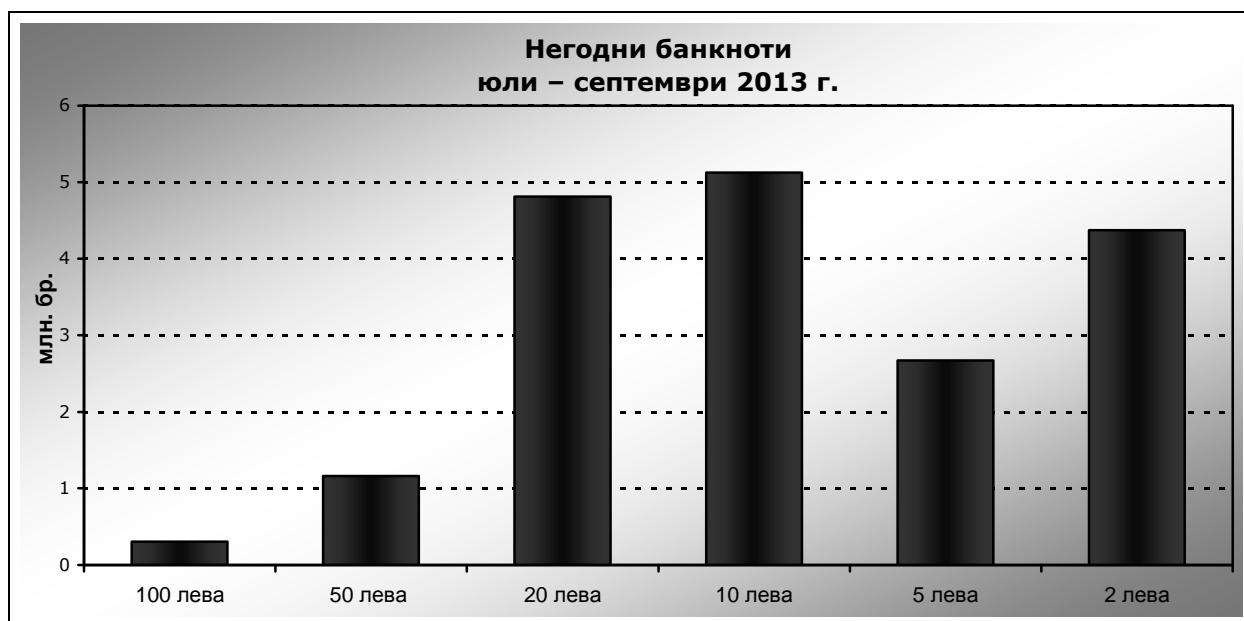

В периода юли – септември 2013 г. са регистрирани и задържани общо 130 броя неистински български разменни монети, от които 8 броя монети от 1 лев, 121 броя монети от 50 стотинки и 1 брой от 20 стотинки. При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2013 г. в БНБ са задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 179 бр. евро, 103 бр. щатски долара и 28 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой банкноти, проверени за истинност и годност през периода юли – септември 2013 г., като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 18.4 млн. броя банкноти. Те са с 0.6 млн. броя (3.45%) повече в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през второто тримесечие на 2013 г. Спрямо третото тримесечие на 2012 г. отделените като негодни банкноти са намалели с 2.5 млн. броя, или с 11.77%.

За едногодишен период (септември 2012 г. – септември 2013 г.) отделените като негодни банкноти са общо 79.4 млн. броя, или с 5.4 млн. броя (6.32%) по-малко спрямо отделените през предходния едногодишен период (септември 2011 г. – септември 2012 г.).

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

При машинната обработка на банкнотите с най-голям дял в общия брой банкноти, отделени като негодни през третото тримесечие на 2013 г., са купюрите от 10 лева (27.77%). Отделените като негодни банкноти от 2 и 20 лева са с дялове съответно от 23.71% и 26.09%. Делът на отделените през третото тримесечие на 2013 г. негодни банкноти от 5 лева е 14.48%, а на банкнотите от купюри 100 и 50 лева е по-малък и възлиза съответно на 1.65% и 6.29%.

При обработката на разменни монети в БНБ през третото тримесечие на 2013 г. като негодни за паричното обращение са отделени 249.5 хил. броя. Спрямо същия период на предходната година техният брой нараства с 11.78%. Общият брой на отделените като негодни за паричното обращение през третото тримесечие на 2013 г. разменни монети са с 50.9 хил. броя, или с 25.60% повече в сравнение с отделените през предходното тримесечие.

